

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

РАЧИНСЬКИЙ АНДРІЙ МИРОСЛАВОВИЧ

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛОМБАРДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

групи ПЕ-М2

спеціальність 051 Економіка (Прикладна економіка)

Автореферат на здобуття другого (магістерського) рівня
вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник

Кандидат економічних наук, доцент

Ємець Ольга Іванівна

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

Рецензент

Кандидат економічних наук, доцент

Криховецька Зоряна Миколаївна

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
доцент кафедри фінансів

Захист відбудеться «26» грудня 2023 р.

Дипломну роботу надано до захисту «___» _____ 2023__р.

Завідувач кафедри

_____

Пилипів Н.І.

(підпис) (ім'я та прізвище)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах економічної кризи України посткризові періоди характеризуються зниженням рівня розвитку ринку роздрібних кредитних послуг. Сьогодні позиція ломбардів як кредиторів населення, яка покликана стимулювати та збільшувати їх фінансову спроможність, активізувати загальний попит в економіці та слугувати додатковим поштовхом для економічного зростання, а також добробуту населення економіки в цілому, зростає.

Створення великої мережі ломбардів та їх інфраструктури має вирішальне значення для розвитку кредитних відносин з населенням країни. У цьому специфічному сегменті кредитних відносин реалізовано потенціал взаємодії з населенням, розроблений інструментарій кредитування, необхідний сучасному кредитному ринку, створено специфічний сегмент кредиту. Сьогодні сучасний етап розвитку та склад ринку ломбардних послуг в Україні вважається інформаційним ресурсом щодо всієї економічної, організаційної та правової бази.

Економічні труднощі в умовах воєнного стану: військові суперечки зазвичай супроводжуються фінансовими труднощами та нестабільною економікою громадян. Ломбарди можуть мати значний вплив на населення, забезпечуючи доступ до кредитів та обмін майна на готівку.

Підтримання фінансової стабільності населення: умови воєнного стану можуть призвести до втрати доходів, скорочення витрат і загальної фінансової невизначеності. Ломбарди можуть бути використані для надання фінансової допомоги громадянам і допомоги в задоволенні основних потреб.

Збереження цінностей і майна: під час військового конфлікту люди часто змушені покинути свої домівки та втрачати своє майно. Ломбарди можуть надати послугу ломбарду, яка допомагає зберігати цінні речі при собі та отримувати потрібні гроші.

Регулювання галузі ломбардів: умови насильства в умовах воєнного стану можуть вимагати посилення нагляду та регулювання діяльності ломбардів, щоб запобігти агресивній та неповажній поведінці.

Соціальна підтримка: ломбарди можуть співпрацювати з урядом та іншими організаціями в наданні соціальної підтримки та допомоги населенню під час військових конфліктів.

Як наслідок, тема ефективності ломбардів у контексті військового права є значною та важливою, це пов'язано з економічними та соціальними проблемами, які виникають під час військових конфліктів та під час криз загалом.

Предмет дослідження. Предметом дослідження магістерської роботи є створення механізмів управління діловою активністю і фінансовою результативністю ломбарду для підтримки компанії ПТ «Ломбард Фінанс» в ломбардному сегменті.

Об'єкт дослідження. Метою дослідження є фінансова система, яка відповідає за управління фінансами ломбарду та забезпечення їх конкурентоспроможності та інвестиційної стратегії, процес стратегічного управління інвестиціями в сталий розвиток компанії та важливість створення відкритої стратегії. щодо інвестицій, враховуючи створені умови ведення бізнесу.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та розробка для компанії ПТ «Ломбард Фінанс» нових методів забезпечення життєдіяльності ломбарду на основі інвестицій компанії в діяльність. Документовано первинні чинники, що впливають на інвестиційну стратегію, та створено модель розробки та реалізації інвестиційної стратегії бізнесу, задокументовано критерії оцінки ефективності стратегії

Завдання дослідження:

- дослідження фундаментальних засад конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкової економіки та основних складових глобальних конкурентів підприємства;

Щоб з'ясувати конкурентну природу підприємств і вирішити проблеми та створити нові методи для ПТ «Ломбард Фінанс», вони повинні проаналізувати своїх конкурентів.

- розглянути загальні ознаки діяльності компанії ПТ «Ломбард Фінанс»;
- вивчення фінансової поведінки підприємства.
- визначити напрями, якими необхідно керуватися для покращення управління господарською діяльністю підприємства ПТ «Ломбард Фінанс», та надати фінансове пояснення починання.

Інформаційною базою дослідження. Відомі вчені вітчизняної галузі, такі як: О.В. Абакуменко, С.С.Арутюнян, Н.О. Булій, Н.М. Внукова вагомий внесок у визначення організаційно-методичної складової бухгалтерського обліку, аналізу та перевірки основних засобів. Гаврилова Н.В., Голик М.М., Леваєва Л.Ю.

Методи дослідження. Для вирішення завдань звіту було використані наступні наукові методи: фінансовий аналіз та узагальнення у процесі дослідження фінансової звітності компанії та оцінка її структури та якості оцінюванні якості та ефективності її роботи, класифікації при дослідженні особливостей ломбардної компанії ПТ «Ломбард Фінанс».

Ємець О.І., Рачинський А.М. Ломбардна діяльність під час війни // ПІДПРИЄМНИЦТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – м. Івано-Франківськ, 20 листопада 2023 року. – С. 218-221

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, та пропозицій. Загальний обсяг 86 сторінки, в тому числі, основний зміст викладено на 80 сторінках. Робота містить 18 рисунків, 16 таблиць, 1 додаток. Список використаних наукових джерел нараховує 50 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Теоретико-методологічні принципи управління бізнесом і фінансовими показниками та діловою активністю і ломбарду» проаналізовано основні принципи управління та планування підприємницької діяльності ломбарду в умовах воєнного стану

Одним із найпоширеніших показників успішності підприємства є показник рентабельності. Рентабельність часто використовується як показник, що забезпечує найбільш повну оцінку економічної ефективності організації. Інші показники використовуються для оцінки економічної ефективності підприємства з точки зору характеристики ефективності різних факторів виробництва. Ці показники включають: основні засоби, які використовуються для виробництва, праця і капітал, а також загальна сума грошей, вкладених у компанію.

Ефективність використання основних фондів залежить від рентабельності капіталу, більш високі показники сприяють більш ефективному використанню основних фондів і кращому розвитку компанії. Вплив трудових ресурсів вимірюється показником продуктивності праці, який безпосередньо пов'язаний з результатом діяльності підприємства компанії. Чим більша продуктивність, тим більша ефективність починання. За допомогою бізнес-аналізу вивчаються тенденції розвитку, поглиблено та систематично досліджуються фактори, що призводять до зміни результатів діяльності, обґрунтовуються плани та управлінські рішення, контролюється їх виконання, визначаються резерви підвищення ефективності виробництва. . Оцінюються результати діяльності компанії, розробляється фінансова стратегія її розвитку.

Фінансовий результат є комплексною категорією, яка потребує більш глибокого вивчення сутності, мети, ознак створення, розподілу та використання фінансового результату, а потім ця інформація потрібна для оцінки господарської діяльності підприємства та її впливу на загальну

економіку. Грошовий результат діяльності компанії є мірилом значущості підприємства в національній економіці. Грошова оцінка фінансового результату є основою, яка забезпечує довгострокову життєздатність підприємства, а також потенціал економічного зростання, прибутковості та стійкості. До цього моменту існує два основних підходи до розрахунку фінансових результатів підприємства: метод витрат і результатів і метод доходів і збитків. Ці методи мають різні принципи в різних країнах. Метод порівняння капіталу (або метод зміни чистих активів) стосується розрахунку збільшення власного капіталу за звітний період як різниці між кінцевою вартістю та початковою вартістю власного капіталу, тобто якщо остаточна вартість основного капіталу вища, компанія отримує прибуток, а якщо вірно навпаки, вона отримує збитки.

За допомогою наукових досліджень виявлено позитивні та негативні сторони ломбардної галузі в Україні. Факторний аналіз пропонує підходи до вдосконалення бізнесу ломбарду за різними напрямками. Кількість людей, які покладаються на послуги ломбарду, зростає. Першочерговими причинами є: низька заробітна плата, підвищення цін на продукти та послуги тощо. В результаті у населення формується «дефіцит платіжного балансу населення», який треба чимось компенсувати. Позика в ломбарді коштує дорожче інших видів позик. У зв'язку з цим експерти радять прийняти ці умови як крайній захід і на обмежений період часу (до 1 місяця). Як наслідок, український фінансовий сектор не схожий на західну модель, має характерну рису, яка передбачає домінування в ньому банківського сектора.

У розділі 2 «Оцінка кредитного управління банківської установи та збереження їх оборотності» було проаналізовано фінансово-економічну характеристику ПТ «Ломбард Фінанс».

ПТ "Ломбард Фінанс" – це комерційна організація, яка має кілька роздрібних точок продажу ювелірних виробів. У торгових точках представлено ювелірне мистецтво від класики до авангарду з діамантами, смарагдами, рубінами, сапфірами, перлами та іншими цінними каменями від

провідних українських виробників. У торгових точках працюють ювелірні майстерні, які не тільки приймають прикраси в ремонт, а й надають свої послуги зі створення виробів на замовлення. Також в торгових приміщеннях розташований ломбард, це забезпечує надійний і простий спосіб отримання кредиту під заставу виробів з дорогоцінних металів. Організаційний дизайн простий. Цей стиль організації впливає на невеликі компанії, які не мають широкого співробітництва з постачальниками, споживачами чи іншими організаціями.

Аналіз основних виробничих та фінансово-економічних показників свідчить про стабільний характер діяльності підприємства. Дохід і прибуток компанії щорічно зростає. Проте аналіз основних показників, пов'язаних з використанням основних і оборотних засобів підприємства, показав нерозбірливу закономірність їх зміни. Вища рентабельність оборотного капіталу та вища оборотність оборотного капіталу підвищує ефективність використання ресурсу. Крім того, основні фонди підприємства використовуються неефективно, про що свідчить зниження рентабельності капіталу. Аналіз показників продуктивності праці показав, що ПТ «Ломбард Фінанс» неефективно використовує трудові ресурси. Спостережене співвідношення зростання продуктивності праці та заробітної плати свідчить про зниження продуктивності праці на даному підприємстві. Ця тенденція негативно впливає на використання трудових ресурсів і свідчить про масштабний характер зростання підприємства.

Оцінка ефективності організації – це серія дій, яка починається з всебічного аналізу можливостей і цілей організації. Далі слід детальне вивчення основних показників ефективності. Під час оцінювання визначається ефективність діяльності організації, визначається рівень прибутковості, оцінюється майбутній потенціал розвитку.

Основними цілями оцінки ефективності організації є:

- визначення ступеня впливу внутрішніх і зовнішніх факторів у сфері діяльності організації на рішення організації;

- аналіз складу прибутку та еволюції його складу;
  - дослідження доходів від різних видів діяльності;
  - визначення переліку факторів, що впливають на формування доходів, та їх вимірювання в кількісному вираженні;
  - вивчення розподілу чистого прибутку та результуючого ефекту;
- Ефективність зусиль організації зі збору всіх доступних доходів підвищує потенційну прибутковість і прибутковість організації.
- визначення додаткових шляхів підвищення прибутковості.
  - розробка ефективних стратегій ефективного використання виявлених резервних ресурсів.

У більш загальному вигляді завдання оцінки ефективності описується наступним чином:

Фактичний стан об'єкта та аналіз передбачає оцінку складу і властивостей об'єкта, а також його порівняння з найближчими конкурентами в аналогічних категоріях.

Ідентифікація об'єкта, коли він змінюється протягом певного періоду часу.

- першопричини змін об'єкта, ступінь їх впливу на об'єкт і
- передбачення основних тенденцій її майбутнього розвитку.

Ефективність використання оборотних активів насамперед визначається періодичністю використання оборотних активів. Кругообіг коштів, що представляє собою весь процес управління оборотними коштами, називається оборотом оборотних коштів. Це передбачає закупівлю сировини, матеріалів і готової продукції. Підвищення економічної ефективності комплексно, опосередковано впливає на діяльність підприємства. Підприємство наділене стійким економічним зростанням, збільшенням доходів і, зрештою, здатністю виживати в жорсткій конкуренції. Все це проявляється і в загальному рівні розвитку економіки держави.

У розділі 3 «Методи активізації ділової активності Ломбарду та підвищення фінансових показників» проаналізовано методи скорингу, які

використовуються для оцінки кредитної якості позичальника ломбарду.

З 2017 року переглянуто законодавство про ринок ломбардів. Тепер, як і інші учасники ринку кредитування, ломбарди зможуть встановлювати максимальну ставку за своїми кредитами залежно від виду застави, терміну та тривалості кредиту, НБУ затвердив «дорожню карту» розвитку ринку ломбардів до 2022 року, під час розробки ринку розглядалися пропозиції інших учасників.

Крім того, річна процентна ставка буде визначатися терміном і загальною сумою кредиту. Контролер звернувся до ломбардів з проханням провести дослідження середньої ринкової ставки за 2014 рік, після чого надається короткий опис ринку, включаючи інформацію про короткі недорогі кредити, вартість яких швидко падає, контролер поверне цю інформацію. У прес-службі НБУ визнали, що цю тему ще не вивчали. В інших частинах світу таку практику вже застосували, опитані експерти відзначили, що це надзвичайно корисно.

Серед інших позитивних моментів учасників ломбардного ринку, яким сприяла «дорожня карта», – об'єднання іпотечного квитка та договору споживчого кредиту в один документ, пропорційне регулювання за розміром бізнесу, можливість безготівкових розрахунків з клієнтами. (як повідомляє НБУ, до 2020 року їх частка зросла з 1% до 20%).

З метою підвищення якості регуляторної діяльності, рівня фінансової грамотності учасників ринку, а також розвитку елементу громадського контролю в системі регулювання діяльності ломбардів активізувати роботу щодо об'єднання ломбардів у СРО. або інші форми їх громадського об'єднання, налагодження активної взаємодії Банку України із зазначеними об'єднаннями. Як зазначалося раніше, ломбарди повинні намагатися виробити єдину політику щодо бухгалтерського обліку. Цей захід сприятиме автоматизації невеликих організацій, які не мають коштів, необхідних для інвестування в автоматизацію своєї діяльності, не стикаючись з проблемами з регуляторними органами. Одним із рішень цього є використання єдиної

онлайн-платформи PawnShop. Це перший інтернет-сервіс для автоматизації ломбардів та комісійних магазинів, який пропонує такі можливості:

- віддалений доступ з будь-яких пристроїв,
- підтримку всіх необхідних функцій,
- вивантаження товарів на Avito,
- автоматичну уцінку,
- оплату відсотків картками через інтернет,
- облік рухів коштів розрахункового рахунку,
- прив'язку продажів до клієнтів,
- підтримку онлайн-кас,
- підключення сканера штрих-кодів.

У результаті сучасний економічний ландшафт змусив власників ломбардів задуматися про існування своєї корпорації та подальше розширення свого бізнесу. Спочатку очевидно, що більшість офлайн-ломбардів просто зникнуть з ринку, або, в гіршому випадку, будуть працювати нелегально. Однак для тих, хто продовжить продавати товар за новим законом, питання збільшення прибутку ломбарду є особливим. Дохід ломбарду в першу чергу залежить від обсягу наданих кредитів, щоб збільшити цю цифру, потрібно постаратися. Багато методів прямо чи опосередковано пов'язані з обсягом наданих кредитів. Ось поширені в ломбардах методи збільшення доходу.

Методи скорингу є найбільш ефективним вирішенням проблеми визначення кредитоспроможності як фізичних осіб, так і суб'єктів ломбардів малого та середнього розміру. Грамотне використання кредитного скорингу підвищує їх конкурентоспроможність на українській та міжнародній арені, а також сприяє найшвидшому виведенню «хороших» клієнтів і дає нові можливості в майбутньому в рамках впровадження єдиної системи ідентифікації. і аутентифікація, або скорочено ECIA (ESIA), або розробка повноцінного віддаленого сервісу. Значення кредитного скорингу в

сучасному суспільстві, яке неможливо переоцінити без широкого використання інформаційних технологій, значно зростає. Як наслідок, серед існуючих методів оцінки кредитних рейтингів скоринг є найефективнішим, і його подальша еволюція залежить від розвитку комп'ютерних технологій.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі проведено теоретичні основи та вирішення науково-практичного питання щодо розкриття поняття ломбарду, обґрунтовано статус кредитних організацій та проведено економічний аналіз фінансів підприємства на прикладі ПТ «Ломбард Фінанс». Проведені дослідження дали наступні результати:

У вітчизняній бухгалтерській та аналітичній літературі термін «господарська діяльність» вперше зафіксований зовсім недавно – у зв'язку з впровадженням поширених у різних країнах світу методів аналізу фінансової звітності, які враховують система аналітичних коефіцієнтів. Очевидно, що визначення цього терміну різне. Сьогодні підприємницька діяльність розглядається з трьох різних точок зору: особи, мікропідприємства та макрокраїни.

Система формальних правил, що регулюють систему регулювання бухгалтерського обліку, відповідає за створення єдиної правової та методологічної основи організації та ведення бухгалтерського обліку в Україні. Сьогодні загальноприйняті норми виводяться з єдності бухгалтерського обліку щодо майна, зобов'язань і господарських операцій, складання і подання точної інформації про стан майна, доходів і витрат організації, а також необхідності користувачів облікової інформації. Загальну методологічну базу бухгалтерського обліку на національному рівні підтримує Кабінет Міністрів України (Уряд України), тому на сьогодні основними нормативно-правовими документами, що стосуються бухгалтерського обліку в Україні, є:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, ухвалені в Україні;
- План рахунків бухгалтерського обліку України;

– Податковий кодекс України.

Право регулювання бухгалтерського процесу зберігається за Міністерством фінансів, яке розробляє та затверджує положення (національні стандарти) бухгалтерського обліку, методичні вказівки з обліку окремих операцій, майна, зобов'язань, доходів, витрат і капіталу. Основою системи правового регулювання бухгалтерського обліку є законодавство, визнане Мінфіном законом. Дотримання цього законодавства є обов'язковим для його застосування. Насправді сучасна українська План бухгалтерського обліку дозволяє компаніям вести бухгалтерський облік в Україні відповідно до стандартів національного бухгалтерського обліку (PSBO), а також Міжнародного стандарту фінансової звітності. Зокрема, є незначні розбіжності у застосуванні стандартів в окремих випадках.

Останнім часом українська система бухгалтерського обліку була реформована відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності, а податкова система розвивалася повільними темпами. Нині існує великий перелік правил, які стосуються обліку та узагальнення фінансових результатів. Ступінь, до якого вони мають значущість щодо впливу на фінансові результати організації в бухгалтерському обліку, залежить від рівня відповідного документа.

З вивчення економічної літератури можна зробити висновок, що інфраструктура українського ринку ломбардів наразі відсутня. Становлення ломбардів в Україні в цей період становлення переживає труднощі та суперечки. До цього моменту практика ломбарду в Україні залежить від дозволів. Незважаючи на це, Банк України, як масштабний регулятор фінансового ринку, під час створення ломбардів де-факто реалізує всі типові заходи, які зазвичай використовуються в процесі ліцензування, включно з оцінкою структури власності, професійний потенціал майбутніх менеджерів та базові навички засновників.

Збільшення супутніх послуг у ломбарді, очевидно, дозволить невеликим локальним ломбардам підтримувати свої ставки кредиту.

Різноманітність речових активів зростає: ломбарди тепер приймають ювелірні вироби як форму застави разом із годинниками, автомобілями, одягом, технікою, антикваріатом і квартирами. Згідно з нормативно-правовими актами України щодо ломбардів, учасники ринку можуть кредитувати лише фізичних осіб, однак суб'єкти малого та середнього бізнесу часто користуються послугами ломбардів для розвитку свого бізнесу, отримуючи кредити від фізичних осіб як приватних осіб. В Україні зростання ринку ломбардів стримується зростанням значення регулятора. Набуття Центральним банком статусу мегатаймера призвело до створення правової системи, яка описує положення ломбардів і покликана підвищити прозорість ринку. Таким чином, приблизно половина ломбардів порушує чинне законодавство, уникає регулятора, згортає свій бізнес і переналаштовується на купівлю речей у громадян з подальшим продажем оптовим покупцям. І це при тому, що Банк України не вживає карних заходів щодо ломбардів. Така тенденція може призвести до зменшення кількості учасників ринку ломбардів, збереження переважно онлайн-ломбардів, зниження ступеня конкуренції та зростання вартості послуг.

Обсяг кредитних коштів, доступних у ломбардах, можна порівняти з обсягом банківського кредиту під час кризи. Сьогодні індустрія ломбардів розширила свій вплив на всі верстви населення, хоча спочатку нею користувалися переважно клієнти з низькими доходами, які не мали доступу до банківських кредитів. Ломбардні мікрокредити спрямовані на допомогу населенню шляхом зменшення соціальних конфліктів, сприяння малому бізнесу, спроби подолання бідності та безробіття в суспільстві. Держава має брати безпосередню участь у розвитку ринку ломбардів.